

Bogusława SAFIEJKO

Grupy producentów rolnych w świetle ustawodawstwa polskiego

15 września 2000 roku została uchwalona ustawa o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. z dnia 20 października 2000 r.)¹. Określa ona zasady organizowania się producentów rolnych w grupy producentów i ich związki oraz zasady i warunki udzielania ze środków publicznych pomocy finansowej związanej z ich organizowaniem i funkcjonowaniem. Celem tworzenia grup producentów rolnych jest m.in. dostosowanie produkcji rolnej do warunków rynkowych, poprawa efektywności gospodarowania, planowanie produkcji ze szczególnym uwzględnieniem jej ilości i jakości, koncentracja podaży oraz organizowanie sprzedaży produktów rolnych, a także ochrona środowiska naturalnego.

O tym, kto może organizować się w grupy producentów rolnych stanowi art. 2 ustawy, są to: osoby fizyczne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej oraz osoby prawne prowadzące gospodarstwo rolne w rozumieniu przepisów o podatku rolnym lub prowadzące działalność rolniczą w zakresie działów specjalnych produkcji rolnej. Natomiast grupy producentów rolnych danego produktu lub grupy produktów, w celu reprezentowania swoich interesów, mogą organizować się w związki grup producentów rolnych. Związek może zostać utworzony przez grupy producentów rolnych jednego produktu lub grup produktów, przy czym grupy producentów nie są członkami innego związku grup producentów tych samych produktów lub grup produktów. Związki są tworzone do realizacji w szczególności następujących celów:

- a) organizowania i koordynowania zaopatrzenia w środki produkcji,
- b) organizacji i koordynacji zbywania produktów lub grupy produktów, będących przedmiotem działalności gospodarczej grup,
- c) przechowywania i przygotowywania do obrotu produktów lub grupy produktów oraz ich wstępnego przetwarzania,
- d) reprezentowania zrzeszonych grup wobec organów samorządowych i organów administracji państwowej,

¹ Dz. U. nr 88, poz. 983.

- e) promowania efektywnych metod produkcji i jakości oraz dostosowania produkcji do wymogów rynku przez informowanie oraz doradzanie grupom i ich członkom,
- f) promowania technologii produkcji korzystnych dla środowiska,
- g) prowadzenia analiz rynku oraz szkolenia producentów,
- h) prowadzenia, za zgodą grup, ich obsługi prawnej i księgowej.

Minister właściwy do spraw rolnictwa, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Izb Rolniczych, określa, w drodze rozporządzenia, wykaz produktów i grup produktów dla których może zostać utworzona grupa producentów rolnych, minimalną roczną wielkość produkcji towarowej oraz minimalną liczbę członków grupy, biorąc pod uwagę zróżnicowanie regionalne, koncentrację podaży, sytuację na rynku produktów rolnych oraz aktualny stan zorganizowania producentów.

Według art. 3 ustawy o grupach producentów rolnych grupa producentów rolnych prowadzi działalność jako przedsiębiorca mający osobowość prawną, pod warunkiem że:

- 1) została utworzona przez producentów jednego produktu rolnego lub grupy produktów w w/w celach,
- 2) działa na podstawie statutu lub umowy,
- 3) składa się z członków, udziałowców lub akcjonariuszy, z których żaden nie może mieć więcej niż 20% głosów na walnym zgromadzeniu lub zgromadzeniu wspólników,
- 4) przychody ze sprzedaży produktów lub grup produktów wytworzonych w gospodarstwach członków grupy stanowią więcej niż połowę przychodów grupy ze sprzedaży produktów lub grup produktów, dla których grupa została utworzona,
- 5) określi obowiązujące członków grupy zasady produkcji, w tym dotyczące jakości i ilości produktów lub grup produktów oraz sposoby przygotowania produktów do sprzedaży.

Akt założycielski grupy oprócz wymagań określonych w odrębnych przepisach powinien zawierać w szczególności:

- 1) zasady przyjmowania do grupy nowych członków oraz występowania członków z grupy, przy czym minimalny okres członkostwa nie może być krótszy niż trzy pełne lata obrachunkowe od dnia wydania decyzji, a informacja o zamiarze wystąpienia z grupy powinna być złożona na piśmie co najmniej 12 miesięcy przed końcem roku obrachunkowego,
- 2) zasady zbywania akcji lub udziałów w spółce akcyjnej lub spółce z ograniczoną odpowiedzialnością,
- 3) wymóg przynależności tylko do jednej grupy w zakresie danego produktu lub grupy produktów,
- 4) wymóg sprzedaży przez członków grupy całości produktów lub grupy produktów za pośrednictwem grupy oraz odstępstwa od tej zasady,

- 5) zasady dostarczania przez członków grupy informacji dotyczących wielkości sprzedaży i cen uzyskiwanych za produkty, z uwagi na które grupa została powołana, a są sprzedawane poza grupą,
- 6) zasady tworzenia i wykorzystania funduszu specjalnego, jeżeli będzie on utworzony,
- 7) sankcje wobec członka grupy, który nie wypełnia nałożonych na niego obowiązków.

W akcie założycielskim mogą być również zawarte postanowienia dotyczące w szczególności: zaopatrzenia członków grupy w środki produkcji, zasad wspólnego użytkowania sprzętu rolniczego, promocji produktów lub grupy produktów wprowadzanych do obrotu, jak też przechowywania, konfekcjonowania i standaryzacji produktów lub grupy produktów.

Grupy producentów rolnych podlegają rejestracji. Marszałek województwa, właściwy ze względu na siedzibę grupy, stwierdza, w drodze decyzji administracyjnej, spełnienie przez grupę warunków określonych przepisami prawa i dokonuje wpisu do rejestru grup (w przypadku związków grup producentów rolnych minister właściwy do spraw rolnictwa stwierdza, w drodze decyzji administracyjnej, spełnienie przez związek warunków określonych prawem i dokonuje wpisu do rejestru związków, także minister właściwy do spraw rolnictwa prowadzi rejestr związków). W przypadku niespełnienia przez wnioskodawcę warunków określonych w ustawie marszałek województwa wydaje decyzję administracyjną o odmowie:

- 1) stwierdzenia spełnienia przez grupę określonych w ustawie warunków wpisu do rejestru,
- 2) dokonania wpisu do rejestru.

Jeżeli grupa przestaje spełniać warunki określone w prawem marszałek województwa wydaje decyzję administracyjną o stwierdzeniu zaprzestania spełniania przez grupę warunków ustawowych i skreśleniu jej z rejestru grup. Od wszystkich decyzji marszałka województwa dotyczących rejestracji grupy przysługuje odwołanie do ministra właściwego do spraw rolnictwa, a decyzje ostateczne mogą być przedmiotem skargi do sądu administracyjnego².

Nadzór nad działalnością grupy sprawuje marszałek województwa właściwy ze względu na siedzibę grupy (nad działalnością związków nadzór sprawuje minister właściwy do spraw rolnictwa). W ramach sprawowanego nadzoru marszałek województwa przeprowadza kontrole w zakresie spełniania przez grupę warunków określonych w przepisach prawa. Czynności kontrolne są wykonywane przez osoby posiadające imienne upoważnienie wydane przez marszałka

² Stanisław Prutis, *Prawo rolne*, pod red. Andrzeja Stelmachowskiego, Warszawa 2005 r.

województwa. Upoważnienie zawiera wskazanie osoby upoważnionej do wykonywania czynności kontrolnych, ich miejsce i zakres oraz podstawę prawną do ich wykonywania. Przed przystąpieniem do czynności kontrolnych osoba upoważniona do ich wykonywania jest obowiązana okazać imienne upoważnienie. Osoby upoważnione do wykonywania czynności kontrolnych mają prawo do:

- 1) wstępu na teren nieruchomości należących do grupy;
- 2) żądania pisemnych lub ustnych informacji związanych z przedmiotem kontroli;
- 3) wglądu do dokumentów związanych z przedmiotem kontroli, sporządzania z nich odpisów, wyciągów lub kserokopii oraz zabezpieczania tych dokumentów.

Osoba wykonująca czynności kontrolne sporządza z tych czynności protokół, podpisuje go osoba wykonująca czynności kontrolne oraz kontrolowany. W przypadku gdy kontrolowany nie zgadza się z ustaleniami zawartymi w protokole może, w terminie 14 dni od dnia doręczenia protokołu, zgłosić marszałkowi województwa umotywowane zastrzeżenia do ustaleń zawartych w protokole.

Grupy producentów rolnych będą mogły ubiegać się o preferencyjne kredyty inwestycyjne o rocznym oprocentowaniu dla kredytobiorcy w wysokości 0,25 stopy redyskontowej weksli, na takich zasadach, jak dla kredytów inwestycyjnych w przetwórstwie rolno-spożywczym. Grupa może również korzystać z dopłat do oprocentowania kredytów zaciągniętych na cele obrotowe na zasadach ogólnych. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa może poręczać te kredyty inwestycyjne.

Do 2003 roku ustawa o grupach producentów rolnych przewidywała pomoc finansową dla grup, jednak przepisy art. 18-20 utraciły moc na podstawie art. 12 ustawy z 28 listopada 2003 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej³. Grupy zarejestrowane do 30 kwietnia 2004 r. otrzymują pomoc finansową na dotychczasowych zasadach ze środków publicznych przeznaczonych na założenie i wsparcie działalności administracyjnej w okresie pierwszych pięciu lat od dnia wydania decyzji administracyjnej stwierdzającej spełnienie przez grupę warunków określonych w ustawie. Pomocy finansowej udziela Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa ze środków przyznanych na ten cel w ustawie budżetowej. Na podstawie art. 3 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej z dnia 19 października 2004 r. rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na wspieranie grup producentów rolnych objętej planem rozwoju obszarów wiejskich⁴ określa

³ Dz. U. nr 229, poz. 2273.

⁴ Dz. U. nr 238, poz. 2391.

szczególne warunki i tryb udzielania, wstrzymywania, zwracania i zmniejszenia pomocy finansowej na wspieranie grup producentów rolnych, objętej planem rozwoju obszarów wiejskich, oraz przestrzenny zasięg wdrażania tego działania. Pomoc jest udzielana na wniosek grupie producentów rolnych, która prowadzi działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wpisanej do rejestru grup producentów rolnych zgodnie z przepisami ustawy z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach, została utworzona ze względu na produkty lub grupę produktów określonych w załączniku do rozporządzenia, do wysokości limitu stanowiącego równowartość w złotych kwoty w euro określonej w planie rozwoju obszarów wiejskich dla tego działania. Pomoc przyznaje, w drodze decyzji administracyjnej, dyrektor oddziału regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa właściwy ze względu na siedzibę grupy. Decyzja w sprawie przyznania pomocy jest wydawana w terminie 60 dni od dnia złożenia wniosku o przyznanie pomocy. Wniosek o przyznanie pomocy składa się na formularzu udostępnionym przez Agencję, w terminie 6 miesięcy od dnia wpisu grupy do rejestru. Do wniosku dołącza się zaświadczenie wojewody o wpisie grupy do rejestru, obejmujące dane zawarte w rejestrze, wydane nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem złożenia wniosku o przyznanie pomocy. Środki z tytułu pomocy wypłaca się na wniosek grupy, w formie rocznych płatności obejmujących okresy kolejnych 12 miesięcy prowadzenia działalności przez grupę, liczone od dnia wydania decyzji o wpisie grupy do rejestru. Wysokość udzielanej pomocy w danym roku prowadzenia działalności przez grupę ustala się na podstawie wartości udokumentowanych rocznych przychodów netto ze sprzedaży produktów lub grupy produktów, ze względu na które grupa została utworzona, i wytworzonych w gospodarstwach jej członków. Pomoc jest wypłacana w złotych.

Przyjęta przez ustawę regulacja w zakresie pomocy finansowej odbiega nieco od standardów unijnych, zarówno co do proporcji w ujęciu procentowym, jak i wysokości środków refundacji kosztów związanych z utworzeniem i działaniem grup oraz ich związków. Ograniczenia te są podyktowane szczupłością środków budżetowych⁵.

Grupy producentów rolnych (poprzez łączenie działań pojedynczych rolników w grupy formalne, realizujące wspólne interesy producentów rolnych na rynku zaopatrzenia w środki do produkcji rolnej oraz zbytu wytworzonych produktów) są sposobem na eliminowanie niektórych negatywnych zjawisk na rynku rolnym. W dużej mierze od rozwoju grup producentów rolnych zależy prawidłowe funkcjonowanie polskiego rynku rolnego i ułatwienie rolnikom przechodzenie na wyższą efektywność gospodarowania.

⁵ Paweł Czechowski, *Proces dostosowania polskiego prawa rolnego i żywnościowego do prawa Unii Europejskiej*, Warszawa 2001 r.